

GOUVERNEMENT
DE LA POLYNÉSIE FRANÇAISE

'ĀPO'ORA'A FA'ATEREHAU PARAU FA'ATA'ARA'A

Mahana toru 23 nō atete 2023

'Ua putuputu te 'Āpo'ora'a Fa'aterehau i teie mahana toru. Teie te mau pu'e parau tā na i ha'amana :

PR -	2
• Raveraa 'āmui 'e o Taina 'e o Marite 'i te pae 'o te ta'ere	2
VP -	2
• Tere 'āmui 'a te ICOMOS 'e te UICN 'i Matuita ia au 'i te aniraa 'e tapura 'ia Matuita 'i roto 'i te tapura 'a te UNESCO	2
MFT -	3
• Faaâpîiraa 'i te mau rave'a tauturu nô te mau tihepuraa 'e nô te pa'epa'e 'i te 'imira faufaa paari, i'ei'e ê 'e patu 'âpiti 'e te mau pûai ora 'o te Fenua	3
MEF -	3
• Te vairaa 'o te BTP - tiurai 2023.....	3
• Te faito 'o te mau tarifa 'i ni'a 'i te mâtete - tiurai 2023.....	4
• Tarifa 'o te mau môrî 'i te 1 'o tetepa 2023.....	4
MPR -	5
• Te rave'a utaraa tauihaa 'i roto 'i tem au motu 'o te riro 'i te haafifi 'i te aru.....	5
• Te mau tarifa hoo tauihaa faaapu 'o tau haapiiiraa 'a te CFPA.....	5
• Moni tauturu nâ te taiete SCP EDDY	6
MEE -	6
• Tauturu moni nâ te mau fare haapiiraa	6
MSP -	6
• Aniraa 'e 6 pârahiraa haapii māmâ fânau nô te tomoraa 2023-2024	6
• Ututuraa ma'i taati « Taote Gauguin » 'e te taiete Ponant	7
MJP -	8
• Moni tauturu nâ te mau tâatiraa	8
MGT -	8
• Tî'âauraa 'i te mau tapaeraa pahî 'i Porinetia farani.....	8

- PR -

Raveraa 'âmui 'e o Taina 'e o Marite 'i te pae 'o te ta'ere

'Ua fârerei 'e 'ua tau'a parau na te Manatu 'e te tahi mau tonohaa 'a te mau fenua 'êe 'i Porinetia nei. 'Ua tupu 'i Auteraria, 'o Taina, 'o Tâpônê 'e 'o Aotearoa anei. 'E mau fenua hoa 'o tei fârihia mai ha 'e te mau ti'a mana 'o te faatereraa nô te hi'o 'âmui 'e 'o râtou te tahi faaâuraa 'ohipa 'i raro a'e 'i tô râtou mau mana tâta'itahi, 'i te pae 'o te haapiiraa, te utuuturaa ma'i aore râ te pae 'o te hotu tumu.

1. 'E ta Repupirita Taina : tarena 'âmui note mau ta'urua ta'ere 'o te mîha mai 'i 2024, te matahiti 'o te Tenia. Titauhia mai hô'ê pupu nô te fenua nei nô te 'avariraa 'o te fare manaha 'o te parareraa 'o nunaa reo tahi.
2. 'E 'o Marite : 'e 'aano atu â te mau auraa 'e te tahi atu mau 'apooraa mana 'o te fare manaha 'a marite vâhi vairaa tao'a tahito 'e te mau epitutore 'o te âai 'o Mâ'ohi Nui : te field Chicago Museum of Natural History 'i Washington Museu, te Peabody Mseum 'o Boston, te Smithsonian Mueum of Natural History i Washington DC, 'e te vai atu ra. 'E tâmau noa tâtou 'i tâ tâtou mau 'ôpuaraa 'ohipa 'âmui 'e te tahi atu mau taatiraa rarahi 'i marite (Mellon Foundation, Carnegie Corporation of New York, etv. Te titau ato'a ei mâtou 'ia ti'a mai te hô'ê 'âmuiraa 'e haapiiraa teite nô Columbia 'âmaa 'o te haapiraa teitei 'a Porinetia farani.

- VP -

Tere 'âmui 'a te ICOMOS 'e te UICN 'i Matuita ia au 'i te aniraa 'e tapura 'ia Matuita 'i roto 'i te tapura 'a te UNESCO

'I muri a'e 'i te tuuraa parau aniraa 'e piti « *Te Henua Enata – Les Îles Marquises* » 'I ni'a 'i te tapura 'o te faufaa faaherehere 'a te ao nei 'a te UNESCO 'i te 24 'o tenuare 2023, 'e tere te hô'ê tomite 'ihi 'i reira mai te 15 tae atu 'i te 28 'o atopa 2023.

Nô te 'ohipa rahi, titauhia te hô'ê tai'oraa âmui 'a nau tomite 'e piti 'a te UNESCO, 'oia ho'i te Apooraa 'a te ao nei nô te mau paturaa 'e te mau vâhi 'ihipapa (ICOMOS – nô te pae 'o te ta'ere) 'e te 'Âmuiraa 'o te ao nei nô te arutaimareva (UICN – nô te 'âua natura). Te faaueraa, 'ia faito mai te mau 'ihi nei 'i te tâato'araa 'o te faufaa, 'a tahi, te tu'atiraa 'o te ti'a maura, 'e te taato'araa 'o te mau mea 'e ô 'i roto 'i te pâururu 'e te faaherehereraa nâ reira tô na tî'âauraa.

'I roto 'i teie tere tomite, 'e 'âpeehia teie mau 'ihi 'e te mau mero tomite 'ihi hâpa'o 'i te faati'araa 'i te mau parau (COTECH). Faaâu ato'ahia te tere hi'opo'a 'i nau motu 'e 6 'o te taamotu, 'i Nuku Hiva, Ua Pou, Ua Huka, Hiva Oa, Tahuata 'e Fatu Iva. 'Are'a te mau motu 'aore 'e huiraatira 'e ora ra, mai ia 'Eiao, Hatutaa 'e Mohotani, 'ua faaâu 'âmuihia e'ita râtou 'e tere 'i reira nô te taupupû te mau tapaeraa poti.

Faahâmana'oraa, te parau haapapa 'e matara mai roto 'i teie tere tomite, 'e te mau 'api parau 'o te aniraa, nâ teie mau parau 'e arata'i nau mero 'e 21 'a te tomite, 'o te faufaa tumu 'o te ao nei, 'i roto 'i tâ râtou faaotiraa hope'a, 'e matara mai te reira 'i tiurai 2024 mai roto mai 'i te 46 'o te rururaa tomite faufaa faaherehere 'a tô te ao nei.

- MFT -

Faaâpîiraa 'i te mau rave'a tauturu nô te mau tihepuraa 'e nô te pa'epa'e 'i te 'imiraa faufaa paari, i'ei'e ê 'e patu 'âpiti 'e te mau pûai ora 'o te Fenua

'E 3 turu'i tô teie faaâpîiraa rave'a tauturu 'i te ti'araa 'ohipa faaineinehia 'e te faatereraa.

Fa'atura :

'E mau rave'a ferurihia, pâpa'ihia 'e faa'ohipahia nô te haapâpû te tai'oraa 'e te faturaa mai te tâato'araa, 'e hô'ê horo'araa tano 'e te araaraa, mâ te 'ore 'e pae hô'êhia.

Fa'aora :

Te hinaaro 'o teie tauraa 'ia nâmuahia te faatupuraa 'ohipa 'e te faahoturaa 'i te mau hotu tumu 'o te *fenua*. Nô te reira 'ua niuhia 'o ia 'ini'a noa 'i te faaîtiraa mai 'i te teimaha 'o te hora 'ohipa 'e te faaitoitoraa 'i te mau tihepuraa taraire 'e te vai maoro.

Fa'atupu :

Te hinaaro nei teie tauraa 'ia faahotu te taata 'i te mau 'ite hinaarohia 'e te Fenua nô te patu hô'ê 'imiraa faufaa tumu 'a te 'ai'a (faa'ohipa 'i tâ tâtou iho faufaa tumu), te 'aifaito te taata 'e te natura (nâ roto 'i te auraruraa 'i te arutaimareva 'e ia 'iriti 'i tô te ao nei (maoti te faahoturaa numeri 'e te tavoriraa hoho'a) 'e te 'ohie 'o te haapiiraa 'i te roaraa 'o te oraraa.

Nô te reira, 'e nâ muahia te tapura faufaa 'o te mau tauturu ti'araa 'ohipa 'i te faaâuraa parau tihepuraa 'e te faatupuraa 'ohipa. Te pu'etau haapaariraa toro'a 'o te faa'ohie 'i te faahoturaa 'i te mau 'ite 'o tâ te Fenua 'e titau nei nô teie mahana 'e nô 'ananahi. Te faafâriuraa 'i ni'a 'i te ao 'o te 'ohipa 'e manuia ai te feiâ 'i roto 'i te fifi.

- MEF -

Te vairaa 'o te BTP - tiurai 2023

'I tiurai 2023, 0,5% te maraaraa te paturaa fare 'e te mau 'ohipa rarahi 'a te hau BTP 'e 'ua vai noa 'i te 133,87. Maraaraa teie faatupuhia 'e te maraa 'o te tauihaa patu fare (+1,0%) mai te mau 'auri (+2,8%), te tao'a rapaau (+0,7%), te tauihaa uira (+0,5%) 'e te materia râau (+1,1%). 'I ni'a 'i te 12 'ava'e 'e 3,5% te maraa 'o te tai'o 'i te pae 'o te paturaa fare 'e te mau 'ohipa rarahi 'a te hau.

'I te pae 'o te paturaa fare, tei te tai'o 0,8% nô te 'ohipa 'orarahi 'e te 'ohipa faanehenehe 0,5%. 'E 6,7% te maraaraa 'i ni'a 'i te 12 'ava'e.

Nô te maupaturaa 'a te hau, te tai'o 'o te mau paturaa rarahi tei maraa 'i te faito 0,3% 'e te mau 'ohipa taa'ê 'ua vaivai noa ia. 'Ia 'âmuihia te mau tai'o 'o te mau 'ohipa rarahi 'a te hau 'ua topa mai 'i te tai'o 0,3%.

Te faito 'o te mau tarifa 'i ni'a 'i te mâtete - tiurai 2023

'I tiurai, 'ua maraa te tai'o hoo 'i te faito 0,3% 'e 'ua vai 'i te tai'o 109,82. Teie maraaraa faatupuhia 'e te tarifa 'o te utaraa (+1,7%) nâ roto atu 'i te maraaraa tarifa titeti manureva (+16,8%).

Te tai'o 'âmui taa'ê atu te utaraa nâ te reva 'ua topa mai 'i te 0,1% 'i tiurai 2023 te nuu atu nei râ 'e 2,5% i ni'a i te 12 'ava'e.

Mai tiurai 2022 tae mai 'i tiurai 2023, 'e 2,5% te maraaraa 'o te mau tarifa hoo. Te faito au noa 'i te 12 'ava'e 'i ma'iri, tei te area 'e 6,0%.

Te tai'o 'i te pae 'o te rima 'ohipa 'ua vaivai noa 'i tauâ 'ava'e ra 'e 'ua nuu rii atu 'i te tai'o 2,0% 'i te matahiti.

Te maraaraa 'o te IPC 'i tauâ 'ava'e nei 'o te pae 'ia 'o te mau tarifa titeti manureva (+16,8%). Nâ te maraaraa tarifa 'o te 'ava (+1,7%) 'e te 'avaava (+4,0%) tura'i 'i te mau tarifa 'i ni'a.

Te tahi atu mau tarifa tao'a 'e hora 'ohipa tei maraa ato'a : 'i te pae 'o te tauihaa fare, tao'a tâtâ 'e 'atu'atu fare (+0,3%), te mau tao'a 'atu'atu 'e tâtâ'i fare (+2,1%) 'e te 'âahu omono 'e te mau tiaa.

Te tahi atu pae, te toparaa tarifa ia 'o te 'itehia 'i ni'a 'i te mâa (-0,8%), 'i te pae 'ihua râ 'o te mau mâa tupu (-0,4%) te mau 'i'o aniara tupa'i (-0,7%), te mâa hotu (-3,8%) 'e te farao 'e mau huero mâa (-0,6%), te mau faaanaanataeraa 'e te ta'ere (-0,6%), te mau raau parai (-0,6%) rima 'ohipa tâtâ fare (-2,6%).

'I te roaraa matahiti, 'ua rauma'i rii mai te faito hoo 'i Porinetia farani.

Tarifa 'o te mau môrî 'i te 1 'o tetepa 2023

Te tâmau noa nei te Faatereraa 'i te faa'ohipa 'i tâ na mau parau 'euhe 'i rave mai na nô te pâruru 'i te pûai hoo 'a te mau 'ûtuâfare 'i te pae 'o te mau îto, 'i te tau 'aueue 'o te mau maraaraa tarifa nâ te ao nei (+6,8% nô te môrî tapau 'ore, +10,3% nô te môrî hinu 'e +9,8% nô te môrî 'arahu) ia au 'i te poro'iraa 'i mua a'e nei

'I roto 'i teie vairaa nei, 'ua faaoti te 'Apooraahau 'e tape'a noa te mau tarifa 'i ni'a 'i te faito 'o teie mahana ia tae 'i te 1 'o tetepa 2023, teie faaotiraa nô te tauturu ihoâ 'i te nunaa 'i mua 'i te maraaraa 'o te oraraa.

- MPR -

Te rave'a utaraa tauihaa 'i roto 'i tem au motu 'o te riro 'i te haafifi 'i te aru

Te *Tristeza* 'e ma'i faatupuhia 'e te *Citrus tristeza virus* (CTV) 'e taparahi nei 'i te fêtii 'o te mau raau *Rutaceae*, mai te kumquats. 'E 'ino te mâa 'e topa mai te hoona 'o te hotu 'e haere atu 'i te mate roaraa 'o te tumu. 'Aore 'e rave'a pâpû nô te ari 'i teie ma'i.

'P atete 2022, 'ua 'itehia teie tiro tiro 'i Ua Huka 'e piti tumu 'anani tapiri oa 'i te Pû 'o te Faatereraa faaapu (DAG). 'Ua ravehia 'e 4000 hi'opo'araa mai tetepa 'e novema 2022. 'Ua 'itehia teie ma'i 'i ni'a 'e 34 ohi 'e 'ua tâninahia te reira mau râau.

'Ua faataahia 'o Ua Huka 'ei motu 'o tei viivii 'i te tiro tiro CTV 'e 'ua haamauhia te hô'ê 'aroraa rahi nô te ari nâ roto 'i te faaueraa mana ravehia 'i te 8 'e te 29 'o titema 2022. 'Ua manuia mai tauâ tarena 'ohipa nei 'i naha 'i ni'a 'i te mau hi'opo'araa ravehia 'i feppure 'e mê 2023 'aore 'e ma'i 'âpî 'itehia 'i ni'a 'i te mau tumu 'âpî 'i roto 'i te area 'e 3 'aa'e. teie râ, 'e ia au 'i te faaueraa mana nô te 29 'o titema 2022, e'ita 'o Ua Huka 'e nehenehe 'e parauhia 'ua 'ore roa te CTV 'i reira.

'E nehenehe râ te mau ôhi râau 'o te motu nei 'e haaâveâvehia 'i ni'a noa 'ia Ua Huka. 'E ravehia te tahi pârururaa taa'ê 'i ni'a 'i teie motu 'i te taima tapaeraa pahi 'e manureva haamauhia hô'ê tarena 'ohipa tâmau nô te pâruru 'eiaha roa hô'ê ma'i 'âpî 'ia ô mai.

'Ua rave ato'a te 'Apooraahau 'i te faaotiraa mana 'ia nehenehe a'e 'e hâpono 'i te mau ôhi *Citrus spp.* 'e *Fortunelle spp.* nâ roto 'i te mau motu. 'Ei mau ôhi râ 'aore 'e ma'i CTV hi'opo'araa 'e ravehia 'e te DBS (ia au 'i te faaueraa 'a te CIPV). Nô te mea, te vai nei te tahi mau hi'opo'araa pâpû 'o te faa'ite mai 'i te maita'i 'o te ôhi 'e 'aita anei 'e tiro tiro. 'E faataahia te reira mau ôhi 'i te tahi atu huru râau tanu 'i te taima hâponoraa 'i roto 'i te mau motu.

Te mau tarifa hoo tauihaa faaapu 'o tau haapiiiraa 'a te CFPA

'Ua haamana te 'Apooraahau 'i te parau huri'ea 'a te haapiiraa tôro'a faaapu (CFPA), nô te haamau 'i te mau tarifa hoo 'o te mau tauihaa faaapu hamanihia 'i te tau haapiiiraa 'a te pû.

'Ua faa'ohipa mai na te CFPA nô te taima mâtâmua roa 'i 2023, te haapiiraa pihia « *haamani 'i tâ 'oe iho tauihaa faaapu nô te tâmâtini roa 'i te 'ûtaruraa repo* ». arata'ihia teie haapiiraa 'e te hô'ê 'orometua faaapu, 'ua haamani te mau haapii 'i tâ râtou iho mau mâtéria 'e 'ua haamata 'i te 'ohipa 'ûtaru repo 'e te faaapuraa 'e au 'i tâ râtou 'ôpuaraa.

'Ua faaotihia 'ia nehenehe a'e 'ia râtou 'e fatu roa 'i te reira mau tauihaa mâ te 'ore 'e titau 'i te 'âpî 'i ni'a 'i te reira mau tauihaa 'o tâ râtou 'i haamani mai.

Moni tauturu nâ te taiete SCP EDDY

'I roto noa 'i te arata'iraa 'a te Fenua, 'e tauturu 'i te faahoturaa 'i te pae 'o te 'ohipa tautai 'e te mau rave'a fâriihia 'e te ture Fenua tauihia 'i te 9 'o atopa 2017 'i ni'a 'i te mau tauturu 'o te 'ohipa tautai, 'e fâna'o te taiete EDDY 'e 7 134 192 toata 'ei tauturu nâ te faatupuraa 'ohipa, nâ nau pahî tai'a 'e 2 :

- EDDY V – PY 1977 nâ te fatu mai 'i te faato'eto'e 'e te hô'ê mâtini haamâaro miti, 'e 3 515 024 toata te tuhaa amohia 'e te Fenua ;
- PUONO – PY 1810 nâ te fatu mai 'i te faato'eto'e 'e te mâtini haapaari pape 'e te mâtini haamâaro miti 'e amo te Fenua 'e 3 619 168 toata.

'E tâmauhia te reira mau mâtini 'i ni'a 'i nau pahî huru tahito 'e piti nâ te haamaita'i 'i te 'atu'aturaa î'a 'e tautaihia mai.

Tei roto teie mau tauturu 'i te poritita 'a te Fenua 'o te faahôpue pâpû 'i teie toro'a nâ nau matahiti 'e 5 'i muri nei.

- MEE -

Tauturu moni nâ te mau fare haapiiraa

'E aniraa nâ te taumihau 'o te haapiiraa, 'ua faataa te 'Aporaahau 10 329 285 toata, nâ te mau fare haapiiraa 'e 3, 'e tauturu nâ te tereraa 'ohipa, te tuharaa 'i raro nei :

Fare haapiiraa	'Ôpuaraa	Tauturu
Tuârua 'o Rangiroa	Moni hau 'o te mâa piahi 'a te CETAD	4 489 200 F
Tuârua 'o Rangiroa	Nô te tereraa 'ohipa rorouira 'a te fare haapiiraa	3 371 185 F
Tuârua 'o Afareaitu-Moorea	Nô te amo 'i te turu totiare 'a te mau piahi (FSCL)	2 468 900 F
PUOHU		10 329 285 F

- MSP -

Aniraa 'e 6 pârahiraa haapii mâtini fânau nâ te tomoraa 2023-2024

Te haapiiraa toro'a mâtini fânau (ESF) 'a te fare ma'i 'a Porinetia farani (CHPF) 'o te horo'araa ia 'i te haapiiraa nâ te titau 'i te parau tu'ite (DFGSM, Bac+3), 'o te tomo 'i te matahiti mâtini 'o te parau tu'ite licence tomo atu 'i roto 'i te haapiiraa êa (LAS) 'a te haapiiraa teitei 'a Porinetia farai (UPF), 'e te parau tu'ite 'a te Hau nui nâ te mau mâtini fânau 'e nao'a 'i te faito master Bac+5. Nau parau tu'ite 'e piti horo'ahia 'e te haapiiraa taote 'i Tours 'i reira te taamuraa 'e te ESF.

Nô teie taimé te fâ 'a te mau māmā fānau haapiihia 'i 2021-2025 faaāuhia 'e te hau nui 'e 10 ti'araa māmā fānau 'e te tai'o hōpe'a 'e 2 parahiraa 'i te matahiti nô te mau piahi titau licence nô te êa. Te ani nei te taumihau 'o te Êa, 'e te tutavaraa 'a te Manatu-Mono hāpa'o 'i te haapiiraa teitei, 'i te haapiiraa teitei 'a PORinetia farani 'ia haamaraahia te tai'o, 'e 6 parahiraa 'i te matahiti.

Nâ teie maraaraa 'e nehenehe ai 'ia Porinetia farani 'e amo pāpû 'i te maraa 'o te mau tutavaraa rahi mai te titaaraa 'i te mau māmā fānau (+50% nô nau matahiti 'e 20 'i muri nei) ; 'e reva tei faatoro'ahia 'e te ESF, 'i te faatuharaa 'i 2028 ; te nuuraa maita'i 'o teie toro'a māmā fānau 'ia haamauhia ia te toro'a taote maïeutique (Bac+6) ; 'e te haapaariraa 'i te mau 'ite 'ia pāpû te parau pāruru ma'i 'e 'ia maita'i te aupururaa 'i te mau māmā fānau 'aiu.

Nô te reira, 'ia aurarohia te peu 'e te ta'ere fenua 'ia 'ohipa 'i Porinetia nei. Te vai ato'a nei te mau fifi anaanatae 'ore nô teie toro'a 'e te faufaa 'ia haamauhia te 'āmaa tī'āau 'i te mau vahine hapû faaāuhia 'i roto 'i te faanahoraa êa 'e faaterehia nei. Te vahine hapû 'o te hō'ê ia tutavaraa rahi â te totaiete, 'e titauhia hō'ê 'āmaa 'ohipa 'āmui 'e te i'ei'e 'o te tumu mau ia 'o teie toro'a māmā fānau.

Utuuturaa ma'i taati « Taote Gauguin » 'e te taiete Ponant

'Ua tātima iho nei te taumihau hāpa'o 'i te Arai ma'i 'e te Pāruru totiare nô te tātato'araa, 'i te hō'ê parau faaāu utuuturaa ma'i « Taote Gauguin » 'e te taiete Ponant/Paul Gauguin Cruises.

'Ohiparaa 'āmui nô te pāhono 'i te mau hinaaro 'o te huiraatira 'o te mau motu mo'emo'e 'a Porinetia farani, haamau i te 'āmuiraa utuutu ma'i 'i rotopû 'i te Faatereraa 'o te êa 'a te Fenua 'e te taiete Ponant fatu 'o te pahî uta ratere Paul Gauguin.

Faaāuhia 'e piti arata'iraa. 'A tahi, te mau hi'opo'araa tāmōni 'ore hapa'ohia ê 'e ravehia 'e te mau taote 'o te pahî Ponant 'i roto 'i te mau fare utuuturaa 'a te Faatereraa 'o te êa 'i roto 'i te mau motu mo'emo'e 'a Porinetia farani, 'i te mau taimé tapaeraa 'o te pahî nei haamata 'i Matuaita apato'a 'e tooaotera. Hi'opo'araa tāmōni 'ore nô te ratio 'i ni'a 'i te pahî anei. Te piti, te uta tāmōni 'oreraa 'i te mau taote tonohia 'e te Faatereraa 'o te êa 'i ni'a 'ia Paul Gauguin nô te 'ohipa 'i ni'a 'i te mau ma'i taa'ê (CSA) 'i roto anei 'i te mau fare ma'i 'a te hau 'o te mau motu atea. Te 'ohipa 'āmuiraa 'e nehenehe 'e haapaari 'i te mau rave'a CSA 'e vai nei. 'A tahi nei 'ōpuaraa mai teie 'a tupu ai 'i roto 'i te mau taiete pahî uta rātere.

Te 'ohipa 'āmuiraa te hau 'e te tivira 'o te hō'ê ia arata'iraa rahi nô te faahotu 'i te 'imiraa faufaa 'a te Fenua tapurahia 'i roto 'i te hinaaro 'o te faatereraa 'e haapūai 'i te rave'a utuuturaa piri atu 'i te huiraatira 'e te mau 'utuāfare 'o te fenua nô rātou ihoâ râ 'i roto 'i te mau motu atea.

- MJP -

Moni tauturu nâ te mau tâatiraa

'E aniraa nâ te taumihau 'o te haa Tu'aro, 'o te U'i 'âpi 'e te Arairaa peu tâivaiva, 'ua fârii te 'Apooraahau 'e horo'a 1 450 000 toara 'ei moni tauturu nô te tereraa 'ohipa 'a te taatiraa Tefana Football, nô te amo 'i te faahoturaa 'i te haa tu'e pôpô 'e te tere 'i Nuku Hiva nô te tu'eraa pôpô 'a te U13 'e U15.

- MGT -

Tî'âauraa 'i te mau tapaeraa pahî 'i Porinetia farani

Te hoturaa 'o te tere pahî uta râtere 'i Porinetia farani nei te parau mai ra 'i te mau fifi 'o te faa'ohiparaa 'e nehenehe 'e tupu 'i roto 'i tô tâtou mau tairoto 'e te faa'ohiparaa 'i te mau paturaa uâhu, 'e te parau ato'a mai ra 'i te faufaaraa 'ia fatu tatou 'i te rave'a pâpû 'e nehenehe ai 'e tî'âau mâite te mau uâhu nô te faa'ohie 'i te 'ôpere aumâite nô te tâato'araa 'o te feiâ 'ohipa miti. 'Ua itehia 'ua âpiâpi te mau âhi tapaeraa 'e te mau vâhi tutauraa 'i roto 'i te mau tairoto, tupu mai ai te mau tutauraa 'oviri 'e ririhia nei e te mau fatu fenua.

Nâ reira ato'a, te mau fatu pâtana 'ohipa miti 'e parau mai ra 'i te mau pe'ape'a 'i ni'a 'i te mau uahu 'e te mau vâhi tutauraa 'i roto 'i te mau motu, nô te mea 'aita 'e vâhi faataahia nô te reira. Nâ roto 'i teie vairaa nei, te fifi nei te mau taiete pahî uta râtere nô rapae'au mai nâ reira te mau fatu pâtana 'o te fenua nei nô tâ râtou 'imiraa.

'Ua tonohia te DPAM 'i 2021 ra nô te faanaho 'i te hô'ê 'ôpuaraa nô te tî'âauraa 'i te mau tapaeraa pahî, tonono ato'ahia 'i 2022 'ei « mana nô te tapaeraa pahî » (taa'ê atu 'i te uahu 'o Papeete), nô te arata'i 'i te mau tapaeraa pahî 'i roto 'i te area moana 'o te mau motu 'a Porinetia farani.

'Ua riro teie 'ôpuaraa 'ei tutavaraa 'i te pae 'o te faanahonahora 'e te faahoturaa taraire nô te fenua.

'I teie mahana toru iho nei 23 'o atete 2023 'ua 'ite-au o ia 'i te 'ôpuaraa 'a te taumihau 'o te mau paturaa 'a te hau, hâpa'o 'i te mau Utaraa nâ te reva, te feua 'e nâ te moana, 'o tei tâtara 'i te nuuraa 'o te 'ohipa tî'âau 'i te mau tapaeraa 'e te 'ohipa 'âpi 'e fâ mai roto 'i teie faaotiraa 'e 'irahia :

- Tere auraa mai te mau pahî 'e te 'iteraa 'i tô râtou tapaeraa ;
- Te 'ite atearaa nô te mau taiete pahî 'e tâpa'o mai na 'i tô râtu mau tere 'e 3 'e 5 atu matahiti hou te revaraa ;
- Te neheneheraa 'i te mau fatu pahî 'e faanaho atea 'i tô râtou tere nâ roto 'i te mau motu 'a Porinetia farani nâ roto 'i te tapa'oraa pâpû 'i te vahi 'e tutauhia, 'e 'ôhie ato'a 'i te 'itehia teihea râtou ;
- Te haamauraa 'i te mau vâhi tutauraa 'e fâriihia, 'e te pâruruhia, 'o tei faanahohia 'e te mai 'oire ;

- Te haamanaraa hô'ê tarifa faaho'iraa 'ohipa nô te mau tâpa'oparaa vâhi tutaauraa pahî ;
- 'E haamaita'ihia te pâurururaa tairoto 'e ia îti mai te viivii 'o te tairoto.

Te tapura 'ohipa mâtâmua 'o te fatupuraa 'i te hô'ê rave'a tî'âauraa 'e tâpa'oparaa 'i te vâhi hô'ê nô te fârii mai 'i te mau aniraa 'o te piihia téléservice « Escales », 'o tei roto noa ra 'i te faatupuraa, 'o te riro mai 'e faaheporaa nô te tâato'araa 'o te huru 'o te mau pahî. Nâ na 'e haamau 'i te tarena matahiti 'e nehenehe ai 'e haamana 'i te vâhi tutaauraa faataahia nô na 'aore r\$ te u\$ahu nô na.

'o te uâhu 'o Papeete te tahi tî'âau 'i te tahi mau tuhaa tairoto, 'o ia ato'a te tahi 'âpiti nô teie tahua 'o te riro 'ei vâhi 'ohiparaa hô'ê.

Nô te mau tapa'oparaa vâhi tapaeraa titauhia te tahi tuhaa moni, afaupuehia nâ roto 'i te rênî uira tahua « ESCALES », 'oia te tapa'o 'i te pu'e mahana 'e parahi mai ai 'i te tairoto 'e te 'ohipa tâ te reira 'i poro'i mai. Mai te 'avariraa 'o teie tahua, 'i te 23 'o mâti 2023, 'ua tapura te mau rima 'ohipa 'i te mau manua râtere. Te mau iati. 'E nehenehe ato'a 'i te mau iati 'e tâpa'o 'i te mau vâhi tutaauraa 'e vata.

'I muri mai, 'i 2024, 'e ô mai te 'ohiparaa nâ te atea (téléservice) nô te tî'âau 'i te mau pahî râtere, maoti te 'ohipa 'âmuiraa 'e te mau 'oire, nô te 'iriti 'i te tahi atu mau tutaauraa. 'Ia hope te reira tuhaa, 'e vata ia te DPAM nô te faaô mai te mau 'oire, 'o te hinaaro, 'ia 'ohipa nô râtou iho, 'e te 'ohiraa 'i te tute mahana faaearaa, te tute pape, tute pehu 'e tute riu haumitiraa 'o te pahî anei.

Te tahua téléservice « Escales » 'e nehenehe 'ia Porinetia farani 'e fatu 'i te moihaa pâpû nô te tî'âau 'i te mau tapaeraa pahî faaineine 'i te mau faanahoraa, tu'ati'ati te pâururu 'a tâ na mau hoani.